

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroo-
pan globalisaatiorahaston perustamisesta (*globalisaa-
tiorahastoasetus*)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 1 päivänä maaliskuuta 2006 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan globalisaatiorahaston perustamisesta ja ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 20 päivänä huhtikuuta 2006

Työministeri *Tarja Filatov*

Johtaja Pertti Toivonen

EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPAN GLOBALISAATIORAHASTON PERUSTAMISEKSI (KOM(2006) 91 LOPULLINEN

1. Yleistä

Rahaston perustamisesta päätti 15.—16.12.2005 Eurooppa-neuvosto EU:n rahoituskehysratkaisun yhteydessä. Rahaston perustamista ehdotti komission puheenjohtaja Barroso 20.10.2005 päivätyssä kirjeessään EU:n puheenjohtajamaalle ja Euroopan parlamentin puhemiehelle. Rahaston tarkoituksena olisi tukea globalisaation seurauksena työnsä menettäneitä ihmisiä uudelleen koulutuksessa, -sijoittumisessa ja -työllistymisessä.

Rahoituskehysratkaisun 12-kohdassa todetaan, että Eurooppa-neuvosto hyväksyy sen, että perustetaan globalisoitumiseen sopeutumista tukeva rahasto, jonka tarkoituksena on tarjota lisätukea maailmankaupan huomattavien rakenteellisten muutosten vuoksi työttömiksi jääneille työntekijöille ja auttaa heitä uudelleen koulutautumisessa sekä työllistymisessä. Rahaston käyttöön sovelletaan tiukoja sääntöjä, jotka koskevat taloudellisen toiminnan hajautuksen laajuutta sekä sen vaikutuksia paikalliseen, alueelliseen tai kansalliseen talouteen. Eurooppa-neuvosto kehottaa neuvostoa vahvistamaan säännöt komission ehdotuksen pohjalta. Rahaston menojen enimmäismääräksi vahvistetaan 500 miljoonaa euroa vuodessa. Rahoituskehyksiin ei sisällytetä erityisiä rahastoa koskevia rahoitussäännöksiä. Sen sijaan sitä rahoitetaan näissä päätelmissä vahvistettujen talousarvion enimmäismäärien käyttämättä jääneistä varoista (jotka on määritelty makсутoumuksina) ja/tai vapautuneista varoista.

Komissio antoi 1.3.2006 ehdotuksen Euroopan globalisaatio rahastosta, EGR (European Globalisation Adjustment Fund, EGF).

Asetus perustuu perustamissopimuksen 159 (3) artiklaan, jonka perusteella, jos ra-

kennerahastojen ulkopuoliset erityistoimet osoittautuvat tarpeellisiksi, neuvosto voi päättää niistä yhteispäätös menettelyä noudattaen sanotun kuitenkin rajoittamatta yhteisön muussa politiikassa päätettyjen toimenpiteiden soveltamista. Asetukseen sovellettaisiin perustamissopimuksen 251 artiklan mukaista yhteispäätös menettelyä.

2. Ehdotuksen sisältö

Tuen myöntämisen edellytykset

Asetuksen mukaan rahastosta voidaan myöntää vuosittain enintään 500 miljoonaa euroa tukea globalisaation johdosta vähennettävälle työntekijöille. Rahoituksen saamisen edellytyksenä työpaikkojen vähennyksellä tulee olla selkeä yhteys maailman kaupan rakenteellisiin muutoksiin, kun vähennyksillä on huomattavan haitallinen vaikutus alueellisen tai paikalliseen talouteen. Asetuksessa mainitaan tällaisina tuonnin voimakas kasvu EU:n alueelle, EU:n markkinaosuuden asteittainen lasku tietyllä alalla tai toimien siirtyminen kolmansiin maihin, jotka johtavat vähintään 1000 työntekijän vähennyksiin yritystä kohden (ml. toimittajat ja jatkojalostajat) alueilla, joiden työttömyys NUTS III (Suomessa maakunnat) tasolla ylittää EU keskiarvon tai vähintään 1000 ihmisen irtisanomisen yli 6 kuukauden periodilla yhdessä tai useammassa yrityksessä (NACE 2 -tasolla laskettuna), joka edustaa vähintään 1% alueellisesta työllisyydestä NUTS II-tasolla (Suomessa suuralueet kuten Itä-Suomi) laskettuna.

Tukimuodot

Rahastosta voidaan myöntää rahoitustukea aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin (työnhakuneuvonta, ammatinvalinnan ohjaus, räätälöity koulutus ja uudelleen koulutus tieto- ja viestintätekniset taidot mukaan lukien, uudeen sijoittumiseen liittyvät työvoimapalvelut ja yrittäjyyden edistäminen tai tuki itsensä työllistämiseen ammatinharjoittajana) tai erityisiin työssä oleville maksettaviin ajallisesti rajoitettuihin tulotukiin (työnhaku- ja liikkuvuusavustukset, opintososiaaliset etuudet, tilapäinen palkkatuki yli 50-vuotiaille työntekijöille, jotka suostuvat palaamaan työmarkkinoille pienemmällä palkalla).

Myönnettävän tuen suuruus voi olla enintään 50 % rahoitettavien toimien kokonaiskustannuksista. Tuki on tarkoitettu työntekijöille eikä yrityksille tai alueille. Rahoitettaviin toimiin voi saada tukea enintään 18 kuukauden ajan.

Rahaston tarkoitus on täydentää rakennerahojen kautta myönnettävää tukea. Tuki täydentää jäsenmaan toimia eikä sillä voida korvata yrityksille lainsäädäntöön perustuvia velvoitteita vähennettävälle työntekijöille. Jäsenvaltion on asetuksen mukaan varmistettava, ettei rahoitusta saataviin toimiin saada tukea muista yhteisön rahoitusvälineistä. Tuen on tarkoitus olla kertaluonteista kun taas rakennerahastovarojen käyttö perustuu monivuotisiin ohjelmiin.

Jäsenvaltion on tiedotettava laajasti rahoitettavista toimista työpaikkojen vähennysten kohteeksi joutuville ja yleisölle.

Tuen hakeminen

Jäsenvaltion on haettava rahoitusta komissiolta kymmenen (10) viikon kuluessa siitä päivästä, jolloin rahaston tuen saamisen edellytykset täyttyvät. Komissio arvioi jäsenvaltion kanssa hakemuksessa annettujen tietojen perusteella täyttyvätkö rahoituksen myöntämisen kriteerit.

Hakemuksen tulee sisältää analyysi työpaikkojen vähennysten ja maailman kaupan huomattavien rakenteellisten muutosten yhteydestä sekä työpaikkojen vähentämisen ennakoimattomasta luonteesta. Hakemuksessa tulee ilmoittaa yritysten yksilöintitiedot ja työntekijöiden ryhmät. Jäsenvaltion tulee selvittää työpaikkojen vähennysten vaikutuk-

set paikalliseen, alueelliseen tai kansalliseen työllisyyteen. Hakemuksessa tulee yksilöidä rahoitettavaksi tulevat toimet sekä eritellä niiden arvioidut kustannukset (mukaan luetuna toimien täydentävyys rakennerahastoista rahoitettavien toimien kanssa), yksilöllisten palveluiden tarjoamisen alkamispäivä, työmarkkinaosapuolten kuulemismenettelyt ja hallinnoinnista ja varainhoidon valvonnasta vastaava viranomainen.

Jäsenvaltion on toimitettava kuuden kuukauden kuluessa menojen tukikelpoisuuden päättymisestä loppukertomus, joka sisältää tiedot toimista, tärkeimmistä tuloksista ja selvityksen menojen perusteluista sekä tarvittaessa osoituksen toimien täydentävyydestä Euroopan sosiaalirahaston rahoittamien toimien kanssa. Jäsenvaltiot ovat ensisijaisesti vastuussa rahaston tukemien toimien hallinnoinnista ja varainhoidon valvonnasta.

Asetuksen on tarkoitus astua voimaan 1.1.2007 ja se on välittömästi sovellettavissa. Komissio esittää ensimmäisen vuosikertomuksen rahastosta vuonna 2008. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tarkastella uudelleen asetusta komission ensimmäisen vuosikertomuksen perusteella. Tarkastelussa otetaan huomioon kuinka rahaston solidaarisuusvelvoitteet ovat täyttyneet ja miten rahastosta annetussa asetuksessa on huomioitu jäsenvaltioiden taloudelliset, sosiaaliset ja alueelliset ominaispiirteet.

3. Ehdotuksen käsittely EU:ssa

Komissio antoi ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan globalisaattorahaston perustamisesta 1.3.2006 ja esitteli sen työllisyys-, sosiaali-, terveys- ja kuluttaja-asiaain neuvostossa 10.3.2006. Itävalta aloittaa asetuksen käsittelyn neuvoston työ- ja sosiaaliasiain työryhmässä ja ensimmäinen käsittely on 24.4.2006. Asian käsittely tulee painottumaan Suomen puheenjohtajuuskaudelle.

Rahaston EU:n budjettiin liittyvistä kysymyksistä on keskusteltu EU:n rahoituskehysneuvottelujen yhteydessä ja sitä jatketaan toimielinten välistä sopimusta koskevissa neuvotteluissa.

Esityksen mukaan asetuksen on tarkoitus

astua voimaan 1.1.2007.

4. Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotuksen tasolla rahaston kriteerit ovat sellaisia, että Suomen kaltainen maa on vaikea saada rahoitusta asetusehdotuksen tarkoittamiin ongelmatilanteisiin. Vasta UPM:n henkilöstön vähennys saattaa olla sitä kokoluokkaa, jolla ehdotetut kriteerit täyttyvät. Säännöksen ja erityisesti sen tukikriteereiden tulisi olla selkeitä ja kaikkia jäsenmaita ja mahdollisia tukialueita tasapuolisesti kohtelevia. Komission pitäisikin perustella asetuksessa olevat kriteerit, joilla jäsenmaa tai sen alue voi saada avustusta ja millaisia selvityksiä kriteereiden tasapuolisesta toimivuudesta on tehty.

Rahaston tukikelpoiset toimet täydentävät sekä jäsenmaiden kansallisia että EU:n rakennerahastojen rahoituksella, erityisesti Euroopan sosiaalirahaston avustuksella, toteutettavia toimia. Tärkeää on, että rahaston tukikelpoiset toimet ovat yhteensopivia Suomessa juuri voimaan astuneen muutosturvajärjestelmän kanssa ja kansallisen työvoimapolitiikan kanssa.

Taloudelliset vaikutukset

Asetuksen mukaan rahastosta myönnetään tukea yhteisön tasolla enintään 500 miljoonaa euroa vuodessa. Suomi voi saada tukea tuen myöntämisen kriteereiden täytyttyä. Rahastoa varten ei ole erityistä EU:n budjet-tierää. Rahoitus järjestetään ensi sijassa vuotuisen budjetin ja rahoituskehysten sitoumusmarginaalista. Ellei tämä riitä, käyttöön otetaan edellisenä vuotena peruuntuneita maksusitoumusmäärärahoja. Määrärahat otetaan käyttöön EU:n budjetin lisätalousarvion kautta.

EU:n budjetin kautta Suomi joka tapauk-

ssa osallistuu globalisaatorahaston rahoittamiseen.

5. Valtioneuvoston kanta

Rahastoa koskevat säännökset tulee määrittellä omassa säädöksessään. Säännöksessä tulisi ottaa Eurooppa-neuvoston joulukuisten 2005 päätelmien kohta 12 kokonaan huomioon.

Asetusehdotus on monitulkintainen ja sisältää epäselvyyksiä. Rahaston säännöt tulee laatia siten, että ne kohtelevat kaikkia jäsenmaita, alueita ja mahdollisia tukikohteita tasapuolisesti. Tämä tulee ottaa huomioon erityisesti tukikriteereitä laadittaessa.

Asetuksen tukikriteereitä, joilla jäsenmaa tai sen alue voi saada avustusta, tulee selventää. Tukikriteereihin olisi tarpeen sisällyttää absoluuttisille kriteereille vaihtoehtoinen suhteellinen kriteeri, jonka avulla tasapuolisuus ja pienten jäsenmaiden asema voitaisiin turvata. Rahaston vaikutusarviota ja siihen liittyviä määrittelyjä sekä tiedonsaantia tulee täsmentää.

Päätöksentekojärjestelmä olisi saatava sel-laiseksi, että apu saadaan ajankohtana, jolloin jäsenmaa sitä tarvitsee.

Rahaston toimintamuotojen tulisi olla yhteensopivia kansallisen muutosturvajärjestelmän kanssa. Rahaston toimien tulee olla sekä kansallisia että EU:n rakennerahastojen varoilla toteutettavia toimia täydentäviä.

Säännöksen rahoitussäännöt tulee laatia tiukan budjettikurin pohjalta. Käyttämättä jääneiden sitoumusten tulee koskea asianomaista budjettivuotta eikä edellistä vuotta. Varoja tulee voida ottaa vain marginaalista. Lisäksi marginaaliin jääneitä varoja ei tule kumuloida. Rahaston varojen käytön ei tule johtaa kehysten enimmäismäärien ylittymiseen ko. otsakkeessa.